

Libië is volop in het nieuws als strijdtoneel. Landschappen worden verscheurd door mortieren en granaten. Op sommige plaatsen is het daarentegen nog steeds stil, woest en leeg. Woestijnreiziger Roelant Meijer trok er doorheen.

Te voet door de Libische leegte

Erg Murzuq. 'Je bent afhankelijk van de omstandigheden zoals die zich aan je voordoen.' FOTO'S ROELANT MEIJER

INTERVIEW

Eline Veldt

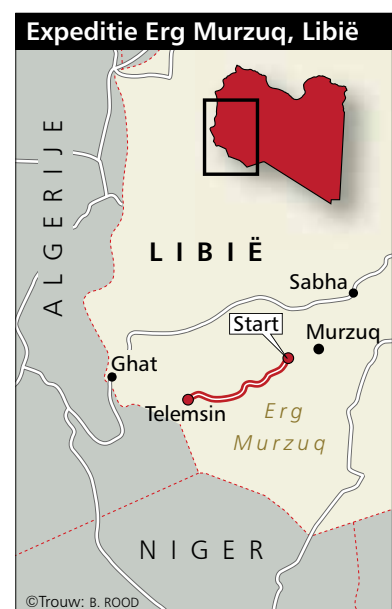
Erg Murzuq is een gebied zo groot als Nederland, maar dan zonder onze waterbronnen. Zelfs zonder oases, er is alleen maar zand. Heel veel zand. Opeengehoopt tot duinen of uitgestrekt over grote vlakten. Het gebied, in het zuidwesten van Libië, voldoet aan het clichébeeld van de Sahara als exotische woestijn. Toch is Erg Murzuq met haar eindeloze zandduinen zelfs uitzonderlijk voor de Sahara, die voor het overgrote deel uit grind en rotsen bestaat, met hier en daar wat droge bosjes.

Als 'verwoed woestijnreiziger' is Roelant Meijer (39) goed bekend met het Noord-Afrikaanse woestijnlandschap. Maar nooit maakte hij zo'n spannende reis als in januari vorig jaar. Niet vanwege politieke onrust, maar omdat hij, samen met een vriend, de leiding had over een voetocht door nooit in kaart gebracht gebied. Slechts drie keer eerder waagden mensen zich te voet door het onherbergzame Erg Murzuq.

Begin januari vorig jaar verzamelden zich 24 kamelen, vier Berber-nomaden (Toeareg), één bewapende politiemann, twaalf ervaren reizigers en twee expeditieleiders voor een zware tocht die twee weken zou duren. Startpunt: de laatste waterbron voor de Libische woestijn. Hun route zou de weg van de meeste weerstand zijn. Er waren geen gebaande wegen. Alleen een drietal coördinaten en een stapel uitgeprinte foto's van Google Earth. Meijer en zijn metgezel vormden zich via de satellietfo-

to's een beeld van het landschap; de zandhellingen en de omvang van de dalen daartussen.

Meijer, ervaren reiziger, zoekt telkens meer uitdaging in de woestijn. Het landschap blijft hem boeien. "Zand verveelt nooit", is zijn stellige overtuiging. "In de woestijn is niets anders, zie je niets anders dan zand, overal. Die eentonigheid verandert je blik. Je gaat verschillen zien, details. Er is hard zand, kiezelzand, zand

to's een beeld van het landschap; de zandhellingen en de omvang van de dalen daartussen. Meijer, ervaren reiziger, zoekt telkens meer uitdaging in de woestijn. Het landschap blijft hem boeien. "Zand verveelt nooit", is zijn stellige overtuiging. "In de woestijn is niets anders, zie je niets anders dan zand, overal. Die eentonigheid verandert je blik. Je gaat verschillen zien, details. Er is hard zand, kiezelzand, zand

ene dag onder een strakblauwe lucht, dan weer met bewolking of helemaal stoffig van opvliegend zand. Je zit er middenin, je kunt niet anders dan geboeid raken en het mooi vinden."

De woestijn moet je zelf ervaren. Toch heeft Meijer de zandduinen van Erg Murzuq willen vastleggen in een boek – door middel van foto's en een beknopt reisverslag. Het landschap op de foto's in zijn boek is 'echt'. De afbeeldingen zijn in ieder geval niet bewerkt in de strikte zin van het woord. Geen kromme lijn is strakgetrokken, geen oneffenheid geretoucheerd. "Maar in zekere zin is elke foto een bewerking", erkent Meijer. "In het eindeloze woestijnlandschap, kies je een punt dat het waard is om vast te leggen, je maakt als het ware een uitsnede uit een groot geheel. Dat is een keuze, geen objectief beeld."

"En dan zijn er de instellingen van de camera; de sluitertijd die bepaalt hoe donker of hoe licht een afdruk wordt, het gebruik van een polarisatiefilter om contrasten aan te zetten. Zonder dergelijke ingrepen is het maken van een foto in de woestijn feitelijk niet eens mogelijk. Door de felle zon is een foto gauw overbelicht. Een mooi zandduin wordt een witte vlek, een strakblauwe lucht een vage, blauwige massa. De schoonheid van de woestijn, alle detailverschillen in het zand, ze komen niet tot uiting als je zomaar in het wilde weg een foto schiet."

"De woestijn is een paradijs uit niets", schreef een Toearegdichter ooit. Poëtische teksten als deze fungeren als onderschrift bij de foto's van de sprookjesachtig mooie zand-

duinen. Het romantische beeld van de woestijn wordt enigszins relativerend door het reisverslag van de zware expeditie, onomwonden en kernachtig beschreven op de laatste pagina's van het boek.

In de praktijk is het overleven in het 'niets' van de Toearegdichter een zware opgave. "Niets is het gebrek aan alles wat je niet nodig hebt", verklaart Meijer. In de woestijn worden al je behoeften noodgedwongen ge-

'Haast meditatief om zo op te gaan in het landschap zonder je te laten afleiden door gillende deadlines'

reduceerd tot een minimum. Alleen in de basisbehoeften wordt voorzien: voedsel, water, warmte, rust, gezelschap.

"In de woestijn word je gedwongen te leven in het nu. Je bent afhankelijk van de omstandigheden zoals die zich aan je voordoen." De loopsnelheid wordt bepaald door kamelen, reparaties moeten worden kunnen uitgevoerd met een enkel klosje touw en een ijzerdraadje, vertelt Meijer.

"Alles moet zo simpel zijn; deskundige monteurs zijn niet in de buurt. Zelfs in geval van nood kan er niet zomaar een helikopter ter plaatse komen. We zaten zo diep in de woestijn

dat een helikopter het niet op één tank zou redden."

Maar wie bereid is door het gevaar van de Sahara heen te kijken en zich laat opnemen in de cadans van de woestijn – lopen, slapen, eten, kamelen lossen en weer laden – kan genieten van de eenvoud en de stilte van de uitgestrekte zandvlakten. "Het is haast meditatief", vindt Meijer, "zo op te gaan in het landschap zonder je te laten afleiden door gillende deadlines, of een rinkelende telefoon. Soms hoor je er alleen het suizen van de wind."

"Ik heb me eigenlijk altijd veilig gevoeld in de woestijn", zegt Meijer peinzend. "Het gebied is eenzaam, leeg en droog. Overvallers nemen de moeite niet te wachten tot er iemand langskomt." Erg Murzuq is dan ook geen plek om een burgeroorlog uit te vechten. "Elke strijder zou eraan ten onder gaan. Je grootste vijand is niet een politiek klimaat, maar de droogte en de hitte. Als je een zonnesteek oploopt, geen water meer hebt, dan is het gewoon einde verhaal."

"We hebben mazzel gehad", besluit Meijer zijn boek. Amper een maand na de expeditie gooide Kadafi de grenzen dicht na een diplomatieke rel met Zwitserland rond een van zijn zonen. Geen Europeaan mocht Libië nog in of uit. Het zou alleen maar erger worden. Nog geen jaar later riepen burgers massaal om het vertrek van hun dictator. Het reisadvies van de Nederlandse overheid: negatief.

'Saharazand. Te voet door de Libische leegte' is vanaf 10 juni te koop via www.saharazand.nl en verkrijgbaar in verschillende boekhandels.

